

Amerika – novi svet

-delimo jo:

- a) na kontinente – S Amerika in J Amerika
- b) po gospodarski razvitosti – Sr. Ameriko izločimo iz S
- c) po prebivalstvu, jeziku – Angloamerika in Latinoamerika

Severna Amerika

1. *Nastanek:*

a) Skalnno gorovje

-mlado nagubano, zaradi pritiska Am. plošče proti Tihooceanski, največji prelom je v zaledju sv. Andreja, možni so najhujši potresi

-veliko delujočih in ugaslih vulkanov, geiziri (park Yellowstone)

b) Kanadski ščit

-je stara gruda (3 milijarde let), prevladujejo stare kristalinske kamenine, nasute so z rečnimi naplavinami, nanosi vetra (publica)

c) staro nagubanega nastanka so Apalači, Atlantsko nižavje in Florida, stare kamenine so vidne le v Apalačih, možni manjši potresi, vulkanov ni

2. *Naravna bogastva*

-vseposvoda je ogromno rudnih bogastev, največ v Skalnem gorovju (nafta, zlato, baker, tudi železo), velike gozdne površine (tajge) v S Am., veliko rudovitne zemlje. Apalači in Kanadski ščit imajo veliko črnega premoga, zemlj. plina, nafte, svinca in cinka

3. *Podnebje in kmetijstvo*

a) na skrajnem S je izrazito polarno in subpolarno → rastejo tundre in tajge

-ljudje izkoriščajo sečnjo lesa in rejo kožuharjev, izkoriščanje rudnih bogastev, poleti ribolov in lov na tuljne

b) v Skal. Gorovju prevladuje gorsko, rastje je odvisno od nadmor. višine

c) pravo puščavsko podnebje, v veliki kotlini, Dolini smrti in Mehiški visoki planoti, od koder koli pihajo vetrovi so suhi

d) subtropsko podnebje v Kaliforniji, pozimi nalivi in poplave, poletja vroča, dolga in suha (požari), 2 pridelka letno, gojenje povrtin in J sadja

e) ohlajeno oceansko je ob Kanadski, Tihooceanski obali in v S delu Apalačev, veliko dežja poleti in snega pozimi, vzrok je ledeni Labradorski tok

f) pravo celinsko je v osrednjem Am. nižavju, od velikih jezer do Mehiškega zaliva, ostre, suhe zime, poletja suha in vroča

-to je najpomembnejši poljedeljski del (svetovna žitnica), pas prerij,

poljedelstvo je ob rekah, pašniška goveda reja, ranči

4. *Prebivalstvo:*

a) prvotni prebivalci so bili indijanci in eskimi (INUITI)

Kanada

a) sodi med 5 največjih držav na svetu, ima 30 milijonov prebivalcev,

omejeno priseljevanje

b) razlogi za državo bodočnosti:

-velikost države in ogromno rudovitne zemlje, pridelava 10-krat več hrane kot je prebivalstva, ogromna rudna bogastva, največ ob reki sv. Lovrenca in na robu Skalnega gorovja, ogromne količine lesa, kožuharji, izredne količine zdrave, pitne vode, ogromno energ. virov (uran, premog, nafta...)

c) prevladuje Angleško govoreče prebivalstvo, ¼ je francozev, ki zahtevajo avtonomijo v vseh uradnih ustanovah in javnih občinah

ZDA

1. Sodi med 5 največjih držav na svetu, okoli 300 milijonov prebivalcev, 15% od tega je ilegalcev

-največja vojaška in gospodarska velesila sveta, mednarodne korporacije odločajo o cenah vseh pomembnih živil, enrg. virov in vseh surovin, WALLSTREET-največja borza na svetu, določa o ceni denarja, obrestnih merah, posojilih..., največji izvozniki žita

2. *Posebnosti:*

-New York, poslovno, bančno središče sveta

-Skalno gorovje, potresi, vulkani, rudna bogastva, največji kanjon reke Kolorado, park Yellowstone, prelom sv. Andreja

-Florida, ogromna močvirja, živo blato, aligatorji, orkani, tornadi

Poselitev v Sr. in J Ameriki

a) izredno redko so poseljeni deli mrzle Kanade in Aljaska, puščavski in visokogorski predeli Skal. gorovja in Antov ter Amazonso nižavje

b) najgostejša poselitev je predvsem ob obalah, kjer je ugodno podnebje, največja zgositev je v Kaliforniji, v V obali ZDA, ob reki sv. Lovrenca, splošna gosta poselitev je v Sr. Ameriki, otoški deli v Sr. Am. in V Brazilski obala

Srednja Amerika

1. Je del S Ameriškega kontinenta, izločamo jo zaradi:

-gospodarske nerazvitosti

-prebivalstvo

-govorice

2. *Delitev:*

a) Mehika

b) Medmorska Amerika

c) Otoška srednja Amerika

-veliki Antili

-mali Antili

-Bahami

3. *Nastanek in naravna bogastva:*

-izrazito mlado nagubana tektonska razlomljena območja, hudi potresi (največjih jakosti), veliko št. delujočih in ugaslih vulkanov → nadaljevanje Skalnega gorovja

-pozitivna stran je rudovitna prst in velika naravna bogastva (nafta, zemlj. plin, srebro, svinec, cink, plemenite kovine, živo srebro, barvne kovine)

-industrija je slabo razvita, zastarela, umazana, strupena in tista, ki zahteva največ ročnega dela (nizke plače, ni zavarovanj,

nobenhil zaščitnih ukrepov)

4. *Podnebje in kmetijstvo:*

a) suho stepsko in puščavsko na Mehiški suhi planoti, malo kmetovanja- le ob rekah nekaj pašniške živinoreje

b) Z in V Sierra Madre imajo v višjih legah gorsko podnebje, veliko padavin in velike gozdove

c) vlažno tropsko in subtropsko je v vseh ostalih predelih S Am., dovolj padavin vse leto, bujno rastje, rudovitna prst

-2 pridelka letno največ koruze, začimb, sadja, kakav, kava...

5. *Posebnosti:*

-bogata narava, rudovitna zemlja, velika rudna bogastva, izredno revni ljudje, razlog je NEOKOLONIJALIZEM ali tuji kapitalisti so lastniki rudnikov, tovarn,

zemlje – domačine slabo plačajo

6. *Prebivalstvo:*

-prevladujejo črnici in mulati na otokih in Panami

v ostalih delih prevladujejo indijanci in

Mestici → mešanci med belo in rumeno raso

-nobenhil cepljenj, mnoge nalezljive bolezni (prostitucija)

Južna Amerika

1. J Amerika obsega:

-Andi

-Brazilsko gorovje

-Gvajansko gorovje

-Amazonsko nižavje (zeleni pekel ali pljuča sveta)

-Laplatsko nižavje

-Orinoško nižavje

2. *Nastanek in rudna bogastva*

-Z rob (Andi) so izrazito nagubani, s strahotnimi aktivnimi tektonskimi prelomi, potresi, veliko žrtev, zaradi jakosti in slabe gradnje

-ogromno delujočih in ugaslih vulkanov, dobra stran tega so rudovitna zemlja in rudna bogastva

-največ je nafte, dragih kamnov, kositer- Bolivija, večina rudnikov v tuji lasti, izvažajo pretežno pol-izdelke, divji rudniki dragih kamnov, S del Andov